

TALOUDELLINEN, SOSIAALINEN JA ALUEELLINEN YHTEENKUULUVUUS

Euroopan unioni lujittaa taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta edistääkseen koko unionin sopusointuista kehitystä. Se pyrkii erityisesti vähentämään alueittensa välisiä kehityseroja. Erityistä huomiota kiinnitetään maaseutuun, teollisuuden muutosprosessissa oleviin alueisiin sekä vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestörakenteeseen liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten erittäin harvaan asuttuihin pohjoisimpiin alueisiin sekä saaristo-, rajaseutu- ja vuoristoalueisiin.

OIKEUSPERUSTA

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 174–178 artikla

TAUSTAA

Koheesiopolitiikka on Euroopan unionin tärkein investointipolitiikka. Siitä on hyötyä kaikille EU:n alueille ja kaupungeille, ja se tukee talouskasvua, työllistämistä, yritysten kilpailukykyä, kestävästä kehitystä ja ympäristönsuojelua.

Euroopan yhteisössä (nykyisessä Euroopan unionissa) on heti alusta alkaen ollut suuria alueellisia ja väestörakenteeseen liittyviä eroja, jotka saattaisivat haitata yhdentymistä ja kehitystä. Rooman sopimuksessa (1957) määrättiin yhteisvastuujärjestelyistä, joiden toteutuksesta vastasi kaksi rahastoa eli Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ohjausosasto. Aluepoliittiset näkökohdat otettiin mukaan vuonna 1975, kun perustettiin Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR). Vuonna 1994 perustettiin koheesiorahasto.

Euroopan yhtenäisasiakirjassa (1986) taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus sisällytettiin Euroopan yhteisön toimivallan piiriin. Vuonna 2008 Lissabonin sopimuksessa otettiin käyttöön unionin yhteenkuuluvuuden kolmas ulottuvuus eli alueellinen yhteenkuuluvuus. Taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta edistetään koheesiopolitiikan ja rakennerahastojen avulla.

TAVOITTEET

Taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistäminen on yksi unionin tärkeimmistä tavoitteista. Merkittävä osa unionin toimista ja määrärahoista kohdistetaan alueiden välisten erojen vähentämiseen kiinnittäen erityistä huomiota

maaseutuun, teollisuuden muutosprosessissa oleviin alueisiin sekä vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestörakenteeseen liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin.

EU tukee näiden tavoitteiden saavuttamista käyttämällä Euroopan rakenne- ja investointirahastoja (ESR, EAKR, koheesiorahasto, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Euroopan meri- ja kalatalousrahasto) sekä muita rahoituslähteitä, kuten Euroopan investointipankkia.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto eli maaseuturahasto korvasi vuonna 2014 Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston. Maaseuturahastosta tuetaan maaseudun kehitystä ja maatalouden infrastruktuurin kehittämistä osana EU:n koheesiopolitiikkaa.

Euroopan sosiaalirahasto on unionin tärkein keino tukea toimenpiteitä, joilla pyritään torjumaan työttömyyttä, kehittämään inhimillisiä voimavaroja ja edistämään sosiaalista integraatiota työmarkkinoilla. Sen avulla rahoitetaan hankkeita, joilla edistetään työllisyyttä, naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia, kestäväää kehitystä sekä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Euroopan aluekehitysrahasto pyrkii poistamaan suurimpia alueellisia eroja unionissa. Sen avulla tuetaan kehityksessä jälkeen jääneitä alueita ja taantuvien teollisuusalueiden uudistamista.

Koheesiorahastosta myönnetään varoja hankkeille, jotka liittyvät ympäristöön ja Euroopan laajuisiin liikenneverkkoihin. Rahaston varat ovat ainoastaan niiden jäsenvaltioiden käytettävissä, joiden bruttokansantulo asukasta kohden on alle 90 prosenttia unionin keskiarvosta.

Rakennerahastojen tehokas käyttö varmistetaan soveltamalla seuraavia periaatteita:

- rahastojen kohdentaminen tavoitteittain ja alueittain
- komission, jäsenvaltioiden ja alueviranomaisten kumppanuus varojen käytön suunnittelussa, toteuttamisessa ja seurannassa
- tuen ohjelmasuunnittelu
- unionin ja jäsenvaltioiden rahoitusosuuksien keskinäinen täydentävyys.

Unionin koheesiopolitiikan määrärahat kohdennetaan kahden perustavoitteen saavuttamiseen:

- investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin työmarkkinoiden ja alueellisen talouselämän vahvistamiseksi
- Euroopan alueellinen yhteistyö – unionin yhteenkuuluvuuden edistäminen rajat ylittävällä, valtioiden välisellä ja alueiden välisellä yhteistyöllä.

Vuodesta 1988 lähtien unionin koheesiopolitiikan määrärahat ovat lisääntyneet merkittävästi ja siitä on tullut yhteisen maatalouspolitiikan ohella määrällisesti unionin merkittävimpiä toiminta-aloja. Ohjelmakaudella 2014–2020 EU kohdentaa koheesiopolitiikkaan yli 350 miljardia euroa eli 32,5 prosenttia EU:n koko talousarviosta. Nämä varat käytetään moniin eri kohteisiin, kuten tienrakennukseen, ympäristönsuojeluun, investointeihin innovatiivisiin yrityksiin, työpaikkojen luomiseen ja ammatilliseen koulutukseen. EAKR:lle kohdennetaan lähes 200 miljardia euroa

(mukaan lukien 10,2 miljardia euroa Euroopan alueelliseen yhteistyöhön ja 1,5 miljardia euroa erityisinä määrärahoina syrjäisimmille ja harvaan asutuille alueille). ESR:lle kohdennetaan yli 83 miljardia euroa ja koheesiorahastolle 63 miljardia euroa.

EHDOTUS   VUODEN   2020   JÄLKEISEKSI   EU:N KOHEESIOPOLITIIKAKSI

Komissio ehdotti toukokuussa 2018 asetuksia vuoden 2020 jälkeistä EU:n koheesio politiikkaa varten. Yksi tämän uudistuksen tärkeimmistä tavoitteista on yksinkertaistaa menettelyjä ja tehostaa EU:n investointeja. Vuosien 2014–2020 koheesio politiikassa käytetyt 11 temaattista tavoitetta on korvattu EAKR:n, ESR+:n, koheesiorahaston ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston viidellä toimintapolitiittisella tavoitteella:

- älykkäämpi Eurooppa – innovatiiviset ja älykkäät taloudelliset muutokset
- vihreämpi, vähähiilinen Eurooppa
- yhteenliitetyn Eurooppa – liikkuvuus ja tieto- ja viestintätekniikan alueellinen yhteenliittäminen
- sosiaalisempi Eurooppa – Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano
- lähempänä kansalaisia oleva Eurooppa – kestävä ja integroitu kehitys kaupunki-, maaseutu- ja rannikkoalueilla paikallisten aloitteiden kautta.

Covid-19-pandemian johdosta komissio muutti ehdotustaan sisällyttämällä siihen uusia välineitä, joilla Euroopan unionia valmistellaan torjumaan odotettua talouskriisiä. Eurooppa-neuvosto sopi heinäkuussa 2020 kannastaan muutettuun ehdotukseen, josta aloitetaan neuvottelut parlamentin kanssa.

Komissio ehdotti EU:n talousarvion rahoittamista kattavalla paketilla, jossa yhdistyvät monivuotinen rahoituskehys ja poikkeukselliset elpymistä tukevat toimet (Next Generation EU, NGEU). Koheesio politiikkaa rahoitetaan osittain monivuotisesta rahoituskehyksestä ja joidenkin ohjelmien osalta NGEU-elpymisvälineestä.

Tavoitteen ”Investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin” määrärahat ovat yhteensä 322,3 miljoonaa euroa, ja ne kohdennetaan seuraavasti:

- a. 202,3 miljardia euroa vähemmän kehittyneille alueille
- b. 47,8 miljardia euroa siirtymäalueille
- c. 27,2 miljardia euroa kehittyneemmille alueille
- d. 42,6 miljardia euroa koheesiorahastosta tukea saaville jäsenvaltioille (josta 10 miljardia euroa käytetään Verkkojen Eurooppa -välineeseen)
- e. 1 928 miljoonaa euroa lisärahoituksena syrjäisimmille alueille
- f. 500 miljoonaa euroa alueiden välisiin innovointi-investointeihin.

Tavoitteen ”Euroopan alueellinen yhteistyö” (Interreg) määrärahat ovat yhteensä 7 950 miljoonaa euroa, ja ne kohdennetaan seuraavasti:

- a. 5 713 miljoonaa euroa merellä ja maalla toteutettavaan rajatylittävään yhteistyöhön
- b. 1 466 miljoonaa euroa valtioiden väliseen yhteistyöhön
- c. 500 miljoonaa euroa alueiden väliseen yhteistyöhön
- d. 271 miljoonaa euroa syrjäisimpien alueiden väliseen yhteistyöhön
- e. 970 miljoonaa euroa alueiden välisten innovointi-investointien Euroopan alueellista yhteistyötä koskevaan osaan.

Komissio ehdotti helmikuussa 2020, että perustetaan uusi oikeudenmukaisen siirtymän rahasto, josta tuetaan ilmastoneutraaliuteen siirtymisestä eniten kärsiviä alueita ja jolla pyritään estämään alueellisten erojen kasvu. Oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa varten ehdotettu talousarvio on 17,5 miljardia euroa.

Komissio ehdotti toukokuussa 2020 uuden ReactEU-välineen perustamista. Sillä tuetaan tärkeimpien alojen vakaata elpymistä covid-19-kriisin jälkeen. ReactEU:ta varten ehdotettu talousarvio on 47,5 miljardia euroa.

Ehdotetut asetukset käsitellään tavallisessa lainsäätämisyksityksessä, jossa parlamentti on tasavertaisessa asemassa neuvoston kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että näiden kahden toimielimen on ennen vuoden 2020 loppua päästävä yhteisymmärrykseen Euroopan tulevaa koheesiopolitiikkaa koskevista säännöistä.

Parlamentti oli saanut huhtikuuhun 2019 mennessä päätökseen yhteisiä säännöksiä koskevaa asetusta, EAKR:ää, Interreg-ohjelmaa ja ESR+-asetusta koskevien komission ehdotusten ensimmäisen käsittelyn. Oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja ReactEU:ta koskevien äskettäin esitettyjen ehdotusten käsittely on käynnissä.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti tukee hyvin aktiivisesti taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämistoimia. Koheesiopolitiikkaa ja rakennerahastoja koskevaan lainsäädäntöön sovelletaan tavallista lainsäätämisyksitystä, jossa parlamentti on yhdenvertainen lainsäätäjä neuvoston kanssa.

Parlamentti on osallistunut aktiivisesti neuvotteluihin koheesiopolitiikan uudistamisesta vuosina 2014–2020. Uudistuksessa määritellään, mitä painotuksia ja välineitä EU:ssa sovelletaan tulevaisuudessa taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Parlamentti on tukenut voimakkaasti ehdotuksia laaja-alaiseksi ja tehokkaaksi koheesiopolitiikaksi, jolle on myös varattava riittävästi määrärahoja.

Marek Kołodziejcki
08/2020

